

Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ
НАКАЗ

м. Київ

«25» січня 2017 р.

№ 7

Про підсумки проведення
Всеукраїнського конкурсу науково-
методичних розробок та
віртуальних ресурсів з еколого-
натуралістичного напрямку
позашкільної освіти хіміко-
біологічного профілю у 2016 р.

З метою підвищення якості позашкільної освіти, поліпшення її науково-методичного забезпечення, розвитку творчого потенціалу педагогів, поширення передового педагогічного досвіду Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді спільно з Національною академією педагогічних наук України у 2016 році проведено Всеукраїнський конкурс науково-методичних розробок та віртуальних ресурсів з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти хіміко-біологічного профілю.

На розгляд журі представлено близько 250 науково-методичних розробок з 19 областей України: Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Івано-Франківської, Київської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Чернівецької, Чернігівської.

Проведення таких конкурсів є необхідною складовою навчально-методичного і науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах, сприяє впровадженню в навчально-виховний процес програм і методичних матеріалів, спрямованих на підвищення ефективності та якості позашкільної біологічної та екологічної освіти учнівської молоді.

У представлених на Конкурс роботах розкриваються сучасні підходи до організації навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах, кращий педагогічний досвід, спрямований на допомогу керівникам гуртків.

Високою якістю відзначаються конкурсні роботи педагогічних працівників позашкільних закладів Миколаївської, Полтавської, Житомирської, Київської, Донецької, Одеської, Чернівецької, Івано-Франківської, Вінницької, Херсонської, Дніпропетровської областей.

Разом з тим журі відмічає, що частина робіт не відповідає умовам Конкурсу.

Зокрема, не обґрунтовується актуальність обраної теми відповідно до провідних тенденцій розвитку позашкільної освіти, відсутні загальні рекомендації щодо практичного використання розробки іншими педагогами, деякі розробки подані у формі звітів. У частині розробок не зазначені джерела, з яких запозичений матеріал, бібліографічний опис використаної літератури не оформлений згідно з вимогами; у деяких науково-методичних розробках виявлені майже стовідсоткові текстові запозичення з інших навчально-методичних матеріалів.

На підставі рішення журі Всеукраїнського конкурсу науково-методичних розробок та віртуальних ресурсів з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти хіміко-біологічного профілю

НАКАЗУЮ:

1. Нагородити дипломами I-III ступенів Національного еколого-натуралістичного центру Міністерства освіти і науки України переможців Всеукраїнського конкурсу науково-методичних розробок та віртуальних ресурсів з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти хіміко-біологічного профілю (далі – конкурс) за списком згідно з додатками 1-3.
2. Поповнити банк даних науково-методичних розробок та віртуальних ресурсів з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти хіміко-біологічного профілю.
3. Адміністрація Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді висловлює щире подяку керівникам обласних державних департаментів освіти і науки, інститутів післядипломної педагогічної освіти, керівникам загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів за організацію та проведення Всеукраїнського конкурсу.
4. Сприяти проведенню Всеукраїнського конкурсу науково-методичних розробок та віртуальних ресурсів з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти хіміко-біологічного профілю у 2017 році.

Додатки на 9 сторінках.

Директор НЕНЦ
доктор педагогічних наук,
професор

В. В. Вербицький

**Список переможців Всеукраїнського конкурсу
науково-методичних розробок та віртуальних
ресурсів з еколого-натуралістичного напрямку
позашкільної освіти хіміко-біологічного профілю
для нагородження дипломами НЕНЦ МОН
України I ступеня**

- 1 Баланюк Оксана Валентинівна - керівник гуртків Вінницької обласної станції юних натуралістів; Пізнавально-розважальна програма до Дня захисту тварин;
- 2 Чегорка Петро Тимофійович - голова Дніпропетровського обласного осередку Українського товариства охорони птахів, Педан Юрій Федорович - директор комунального закладу освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді» Дніпропетровської обласної ради, Майборода Інна Олександрівна - заступник директора з навчальної роботи комунального закладу освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді» Дніпропетровської обласної ради; Посібник серії «Еколого-натуралістичний вісник Придніпров'я», випуск 21);
- 3 Сотник Вікторія Вікторівна – керівник гуртків Мар'їнської районної станції юних натуралістів Донецької області; Розробка заняття: «Солома, як енергозберігаючий матеріал в господарстві та побуті українського народу»;
- 4 Александрова Надія Павлівна – в. о. директора, Шатух Наталія Федорівна – заступник директора з інформаційної та інструктивно-методичної роботи, Бульбенко Олена Олегівна – завідувач відділу організаційно-масової роботи, Гнибіда Олена Анатоліївна – методист, Захарова Наталія Михайлівна – методист Донецького обласного еколого-натуралістичного центру; Використання елементів дистанційного навчання у Донецькому обласному еколого-натуралістичному центрі;
- 5 Кузнецов Роман Ігорович - керівник гуртка Надвірнянського районного еколого-натуралістичного центру для дітей та юнацтва Івано-Франківської області; Навчально-методичний посібник «Методика проведення фенологічних спостережень на навчально-дослідній земельній ділянці»;
- 6 Гірняк Олександра Юліанівна - керівник гуртка Центру науково-технічної творчості учнівської молоді Калуської міської ради Івано-Франківської області; Посібник «Біологія рослин»;
- 7 Глущенко Олена Іванівна – методист, керівник гуртка станції юних натуралістів м.Білої Церкви Київської області; Збірка сценаріїв «Світ цікавого дозвілля»;
- 8 Мазун Юлія Михайлівна – директор, Черниш Наталія Анатоліївна – методист та Павліченко Людмила Миколаївна – керівник гуртка станції

- юних натуралістів м.Білої Церкви Київської області; Навчально-методичний комплекс «Юні друзі природи»;
- 9 Пархомчук Світлана Михайлівна - вчитель початкових класів Одеської спеціалізованої школи №117 I-III ступенів» Одеської міської ради; Проект «Через терни до зірок»;
- 10 Яковенко Ольга Іванівна – завідувач комунального закладу «Міський Центр дитячої творчості» м. Білгород-Дністровського Одеської області; Методика проведення дослідницько-експериментальної діяльності вихованців гуртків на екологічній стежині;
- 11 Олійник Наталія Вікторівна - керівник гуртка КЗ Сумської обласної ради – Обласний центр позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю; Робочий зошит з краєзнавства;
- 12 Мокляк Аліна Олексіївна - завідувач відділу екології та охорони природи та Москаленко Анна Володимирівна – керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Використання природного матеріалу при роботі в гуртках еколого-натуралістичного напрямку;
- 13 Боєва А.М., Вродливець В.О., Купченко О.М. – керівники гуртків Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Збірник сценаріїв виховних заходів «Вдягла весна мережану сорочку»;
- 14 Боєва Альона Михайлівна, Робота Маргарита Русланівна, Валюх Марія Юріївна - керівники гуртків Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Методичний посібник «Нетрадиційні заняття гуртків еколого-натуралістичного напрямку»;
- 15 Журавель Микола Олексійович - завідувач Кобеляцької філії Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Збірник сценаріїв «Методика проведення фенологічних спостережень на заняттях гуртків еколого-біологічного профілю»;
- 16 Семенишина Ганна Валентинівна - керівник гуртка Шепетівського міського центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Хмельницької області; Методичний посібник «Відродження народних традицій писанкарства засобами гурткової роботи в умовах позашкільного навчального закладу еколого-натуралістичного напрямку»;
- 17 Яворська Ганна Юріївна - керівник гуртків Кривоозерського районного Будинку дитячої творчості Миколаївської області; Методична розробка «Українські звичаї і традиції як засіб екологічного виховання дітей»;
- 18 Шевченко Світлана Вікторівна - керівник гуртків Кривоозерського районного Будинку дитячої творчості Миколаївської області; Методична розробка «Зелена аптека лікаря Айболить»;
- 19 Шевчук Світлана Іванівна - завідувача відділом біології та сільського господарства Житомирського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Житомирської обласної ради; Методичний посібник «Проблемні аспекти процесу самореалізації та професійного становлення інтелектуально обдарованих вихованців позашкільних навчальних закладів еколого-натуралістичного профілю»;
- 20 Герц Іван Іванович - директор, Кухарська Тетяна Анатоліївна - заступник директора з навчальної роботи, Шум'як Наталія Романівна – керівник

- гуртків Тернопільського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді; Робочий щоденник учасника V Всеукраїнського експедиційно-польового збору команд юних ботаніків;
- 21 Рудик Олена Іванівна - керівник гуртка Білозерської районної станції юних натуралістів Херсонської області; Нестандартне заняття-проект «Happy Halloween»;
  - 22 Кузьмінська Валентина Василівна - методист, керівник гуртків та Хлус Лариса Миколаївна - керівник гуртків Комунального закладу «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»; Навчальний посібник «У світі тварин»;

**Список переможців Всеукраїнського
конкурсу науково-методичних розробок та
віртуальних ресурсів з еколого-
натуралістичного напрямку позашкільної
освіти хіміко-біологічного профілю для
нагородження дипломами НЕНЦ МОН
України II ступеня**

1. Гаврилюк Іванна Анатоліївна - керівник гуртків Вінницької обласної станції юних натуралістів; Розробка заняття «Осінні зміни в водоймищах»;
2. Барабошко Світлана Анатоліївна - вчитель біології загальноосвітньої школи I-III ступенів смт. Локачі Волинської області; Методичні рекомендації «Формування екологічної компетентності учнів на уроках біології та в позакласній роботі»;
3. Педан Юрій Федорович - директор, Майборода Інна Олександрівна та Кузьменко Марина Борисівна - заступники директора комунального закладу освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді» Дніпропетровської обласної ради; Ефективні форми екологічного виховання дітей (навчально-методичний посібник серії «Еколого-натуралістичний вісник Придніпров'я», випуск 22);
4. Мамедова Таміла Іллівна - вчитель історії та права комунального закладу освіти «Навчально-виховний комплекс №66 «Гімназія-початкова школа – дошкільний навчальний заклад» Дніпровської міської ради Дніпропетровської області; Елективний курс «Екологічне право»;
5. Лещенко Ірина Анатоліївна - завідувач лабораторії інноваційних технологій, Шатух Наталія Федорівна – заступник директора з інформаційної та інструктивно - методичної роботи, Гнибіда Олена Анатоліївна – методист, Захарова Наталія Михайлівна – методист Донецького обласного еколого-натуралістичного центру; Методичний збірник «Організація екологічних екскурсій, експедицій та подорожей»;
6. Александров Станіслав Миколайович – кандидат біологічних наук, завідувач відділу біології та сільськогосподарських досліджень, Зеленська Вікторія Анатоліївна – керівник гуртка та Менафова Юлія Володимирівна – керівник гуртка Донецького обласного еколого-натуралістичного центру; Методичні підходи щодо організації наукових досліджень еколого-натуралістичного профілю;
7. Хлус Лариса Миколаївна - керівник гуртків комунального закладу «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»; Навчальна програма секції «Зоологія» виїзної очно-заочної біологічної школи на базі ЧОЦЕНТУМ;
8. Кухарчук Петро Михайлович - професор кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін КЗ «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», Стадник Оксана Олександрівна -

- завідуюча інструктивно -методичним відділом та Якимчук Анна Петрівна – методист Житомирського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Житомирської обласної ради; Методичні рекомендації «Формування і розвиток успішної особистості вихованців позашкільних навчальних закладів еколого-натуралістичного спрямування»;
9. Бондарчук Тетяна Олегівна - керівник гуртків Житомирської районної станції юних натуралістів Житомирської області; Методична розробка «Залучення вихованців гуртків до Всеукраїнської акції «Птах року»»;
  10. Ваховська Ніна Олександрівна - керівник гуртків Центру позашкільної освіти ім.О.Разумкова м.Бердичева Житомирської області; Проект «Збережемо минуле, сьогодні будуємо майбутнє»;
  11. Соболь Тетяна Георгіївна - керівник гуртка-методист Центру позашкільної освіти ім.О.Разумкова м.Бердичева Житомирської області; Здоров'язберігаючий проект «Твоє здоров'я в твоїх руках »;
  12. Прохоренко Лариса Олександрівна – керівник гуртка-методист Центру дитячої та юнацької творчості Овруцького району Житомирської області; Збірка матеріалів «Природа і ми»;
  13. Аздравіна Світлана Володимирівна - в.о. директора Києво-Святошинського районного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді; Методична розробка «Екологічна стежка як метод формування екологічної культури школярів»;
  14. Малишева Тетяна Василівна - методист Києво-Святошинського районного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді; Формування патріотичного почуття засобами еколого-натуралістичної діяльності;
  15. Василенко Галина Дмитрівна - методист Васильківської міської станції юних натуралістів Київської області; Віртуальна екскурсія «Містер і місіс М'яв»;
  16. Петрик Ганна Григорівна - керівник гуртків Миколаївського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Розробки конспектів занять за програмами гуртків «Писанкарство» та «Народна творчість»;
  17. Чудіна Людмила Володимирівна - керівник гуртків Миколаївського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Розробки конспектів занять за програмою: «Художня обробка соломки і прикладний декор»;
  18. Поп Тетяна Миколаївна - керівник гуртків Будинку дитячої та юнацької творчості Казанківського району Миколаївської області; Навчально-методичний посібник «Природоохоронні території Миколаївської області»;
  19. Макарова Ольга Корніївна - керівник гуртків Ізмаїльської міської станції юних натуралістів Одеської області; Методична розробка: «Пропаганда природоохоронної роботи через проведення екскурсій по екостежині Ізмаїльської міської станції юних натуралістів»;
  20. Руссол Світлана Андріївна – керівник гуртка Подільської міської станції юних натуралістів Одеської області; Методична розробка «Виховання потреб в здоровому способі життя через навчально-виховний процес у позашкільному закладі»;

21. Марченко Оксана Вікторівна - керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Методична розробка: «Витинанка – вид народного мистецтва»;
22. Чайка Тетяна Василівна - методист Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Методичний посібник «Діагностика обдарованих дітей у гуртках еколого-натуралістичного спрямування»;
23. Гайдар Ірина Семенівна - керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Методичний посібник «У світі тварин»;
24. Боева Альона Михайлівна - керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Методичні розробки «Технологія вирощування лікарських рослин»;
25. Лещенко Інна Вікторівна – методист, Чайка Тетяна Василівна - методист, Грищенко Наталія Юріївна – завідувач лабораторії квітництва та овочівництва, Чайка Наталія Василівна – керівник гуртка Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Збірник сценаріїв еколого-натуралістичного спрямування «Хай в серці кожної дитини живе любов до України!»;
26. Шехтер Лілія Миколаївна - завідувач відділу організаційно-масової роботи, керівник гуртків-методист комунального закладу «Станція юних натуралістів» Рівненської обласної ради; Збірка «Сценарії новорічних постановок, казок та шоу програм в еколого-натуралістичному стилі»;
27. Марченко Юлія Володимирівна – методист комунального закладу Сумської обласної ради – Обласний центр позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю; Збірка методичних розробок виховних заходів «Юннати Сумщини – патріоти України»;
28. Творчий колектив: Шукалюкова Людмила Валентинівна - методист, Гавриленко Ганна Вікторівна та Богуславська Світлана Миколаївна - керівники гуртків Лозівської станції юних натуралістів Лозівської міської ради Харківської області; Збірник «Особливості профорієнтаційної роботи у позашкільному еколого-натуралістичному закладі»;
29. Катан Наталія Валеріївна - керівник гуртків «Міського центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Чернівецької міської ради Чернівецької області; Збірка сценаріїв масових заходів для учнів з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти;
30. Шевчук Марина Олександрівна - керівник гуртків «Міського центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» Чернівецької міської ради Чернівецької області; Сценарії масових заходів із еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти;

Список переможців Всеукраїнського конкурсу науково-методичних розробок та віртуальних ресурсів з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти хіміко-біологічного профілю для нагородження дипломами НЕНЦ МОН України III ступеня

1. Страшевський Юрій Миколайович - керівник гуртків-методист Вінницької обласної станції юних натуралістів; Навчально-наочний посібник «Хвороби акваріумних риб: лікування та профілактика»;
2. Ліваковська Лариса Михайлівна - керівник гуртків Вінницької обласної станції юних натуралістів; Розробка заняття «Різноманітність декоративно-квіткових цибулинних рослин»;
3. Яцина Ніна Андріївна – вчитель біології загальноосвітньої школи I-III ступенів с.Мизове Старовижівського району Волинської області; Метод проектів на уроках біології;
4. Жидких Марина Петрівна - керівник гуртків Донського еколого-натуралістичного центру Волноваського району Донецької області; Методичні рекомендації «Цікава ігротека»;
5. Солоп Оксана Володимирівна – практичний психолог Добропільського районного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Донецької області; Розробка уроку «Майбутнє для мене...»;
6. Авілова Олена Василівна - керівник гуртків Донецького обласного еколого-натуралістичного центру, учитель української мови та літератури Великоновосілківської гімназії Донецького області; Навчальна програма з екологічного народознавства «Земля, де живем, Україною зовем »;
7. Яценко Іванна Сергіївна - методист Центру позашкільної освіти м.Коростеня Житомирської області; Організація пошуково-дослідницької діяльності дітей та молоді в умовах позашкільних навчальних закладів;
8. Чехун Ольга Леонідівна - вчитель біології Ягнятинської загальноосвітньої школи I-III ступенів Ружинського району Житомирської області; Екологічне виховання учнів засобами наукової роботи на шкільних навчально-дослідних ділянках;
9. Апонюк Юлія Євгенівна - практичний психолог Житомирського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді; Профілактика та корекція ризикованої поведінки серед гуртківців обл.ЦЕНТУМ (з досвіду роботи практичного психолога);
10. Іванчук Катерина Василівна - вчитель біології Бабченського НВК Богородчанської районної ради Івано-Франківської області; Методичні рекомендації «Ігрові технології як різновид інтерактивного навчання»;
11. Камінська Ольга Миколаївна - завідувач відділу біології Івано-Франківського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Програма гуртка «Юні любителі землі»;
12. Вічарук Леся Дмитрівна - методист Івано-Франківського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Методичні рекомендації «Екологічні розваги у гуртковій роботі» та Навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Учнівське лісництво»;

13. Бадай Валентина Яремівна - методист Івано-Франківської міської дитячої екологічної станції; Методична розробка «Пошуково-дослідницька діяльність дошкільнят та школярів молодшого шкільного віку»;
14. Лисівська Оксана Володимирівна – керівник гуртків Івано-Франківського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Проект «Друге життя пластикових пляшок»;
15. Паєнтко Вікторія Василівна – керівник гуртка Ірпінського еколого-технічного центру творчості школярів та молоді Ірпінської міської ради Київської області; Методичний посібник «Підготовка учнів до конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт з предметів природничого циклу як приклад роботи з обдарованими дітьми»;
16. Соловійова Ірина Василівна – завідувач еколого-натуралістичного відділу комунального закладу Київської обласної ради «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини»; Методичні рекомендації щодо проведення Всеукраїнського експедиційно-польового збору команд юних зоологів;
17. Лядова Тетяна Олександрівна - керівник гуртка Будинку дитячої творчості Березнегуватського району Миколаївської області; Методична розробка «Використання елементів декоративно-ужиткового мистецтва у роботі гуртка «Юні квітникарі-аранжувальники»;
18. Міхненко Ольга Миколаївна - керівник гуртка Миколаївського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Розробки конспектів занять за програмою «Юні природознавці»;
19. Петров Дмитро Євгенович - керівник гуртків Миколаївського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Навчальна програма гуртка «Фотонатуралісти» та Конспекти занять за програмою гуртка «Фотонатуралісти»;
20. Ритенко Олена Володимирівна – методист, практичний психолог Миколаївського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді; Програма гуртка з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку «Екологічна журналістика»;
21. Григоренко Єлизавета Володимирівна – керівник гуртка Новоодеської районної станції юних натуралістів Миколаївської області; Методика проведення дидактичної гри як засобу пізнавальної діяльності вихованців на гуртку «Основи біології»;
22. Мірило Ірина Володимирівна - вчитель біології, заступник директора з виховної роботи Прилбицької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів ім. Митрополита Андрея Шептицького Яворівського району Львівської області; Методичний посібник позакласних заходів з біології для педагогічних працівників;
23. Пасічник Анатолій Олександрович – методист Львівського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді; Методичні рекомендації на допомогу вчителям біології, керівникам учнівських об'єднань загальноосвітніх шкіл та позашкільних навчальних закладів «Культивування епіфітних рослин у тропічному флораріумі»;
24. Руденко Галина Олександрівна – керівник гуртка-методист Біляївського районного будинку дитячої та юнацької творчості Одеської області; Методичні рекомендації «Використання проектних технологій на гуртку «Писанкарство»;

25. Белова Віта Аркадіївна - керівник гуртків Подільської міської станції юних натуралістів Одеської області; Розвиток пізнавальної активності гуртківців при вивченні ботаніки (з досвіду роботи);
26. Адзеріхо Ніна Георгіївна - методист Арцизького районного центру дитячої та юнацької творчості Одеської області; Методична розробка засідання районної школи екологічних лідерів «Збережемо питну воду для себе і наших нащадків»;
27. Дужук Сніжана Андріївна - керівник гуртків комунального закладу «Станція юних натуралістів» Рівненської обласної ради; Методичні рекомендації щодо організації практичних робіт на гуртках еколого-натуралістичного напрямку: «Біотестування як метод оцінки якості води»;
28. Леськів Наталія Іванівна – методист Бережанського Центру дитячої та юнацької творчості Тернопільської області; Посібник «Керівник гуртка в сучасній системі позашкільної освіти»;
29. Данілова Любов Анатоліївна - керівник гуртків Білозерської районної станції юних натуралістів Херсонської області; Навчальна програма гуртка «Декоративно-прикладне мистецтво. Витинанка. Аплікація»;
30. Булега Людмила Вікторівна - керівник гуртків Білозерської районної станції юних натуралістів Херсонської області; Фенологічні спостереження у гуртковій роботі;
31. Камишенко Лариса Миколаївна - керівник гуртків Білозерської районної станції юних натуралістів Херсонської області; Навчальна програма гуртка «Фітодизайн»;
32. Коленчук Олена Іванівна – керівник гуртків Шепетівського міського Центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Хмельницької області; Методичні рекомендації щодо організації роботи з природним матеріалом на заняттях гуртків еколого-натуралістичного напрямку;
33. Фарбатюк Олена Сергіївна - методист, керівник гуртків міського центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Чернівецької міської ради; Збірка сценаріїв масових заходів для вихованців еколого-натуралістичного напрямку позашкільних закладів;
34. Голубчик Тетяна Василівна – вчитель біології та екології, спеціаліст вищої категорії та Чифурко Ірина Євгенівна – вчитель української мови та літератури, українознавства, спеціаліст вищої категорії Чернівецької загальноосвітньої школи I-III ступенів №4 Чернівецької міської ради; Методичні розробки занять до навчальної програми літературного етноекологічного гуртка для учнів 5 класу позашкільних та загальноосвітніх навчальних закладів «Буковина обрядова»;
35. Боднарюк Оксана Миколаївна - керівник гуртка Кіцманського районного Будинку дитячої творчості Чернівецької області; Індивідуальний творчий проект «Роль шкільного учнівського лісництва в екологічному вихованні» та Сценарій виступу агітбригади «Майбутнє лісу в твоїх руках»;
36. Плічко Людмила Володимирівна - керівник Куликівського районного центру позашкільної освіти Чернігівської області; Методичні рекомендації щодо організації та проведення екскурсій для учнів із еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти;
37. Гриневич Наталія Євгеніївна – кандидат ветеринарних наук, доцент, завідувач кафедри іхтіології та зоології екологічного факультету

Білоцерківського національного аграрного університету Київської області; Методичні рекомендації щодо проведення Всеукраїнського експедиційно-польового збору команд юних зоологів;

38. Присяжнюк Наталія Михайлівна – кандидат ветеринарних наук, асистент кафедри іхтіології та зоології екологічного факультету Білоцерківського національного аграрного університету Київської області; Методичні рекомендації щодо проведення Всеукраїнського експедиційно-польового збору команд юних зоологів.